

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 30.12.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

- а) добре навчатись;
 б) виконувати усі вказівки вчителів;
 в) мати гроші;
 г) бути дисциплінованим;
 д) мати міцне здоров'я;
 е) вести здоровий спосіб життя (або допишіть свою відповідь) :
 1-ше місце _____
 2-ге місце _____
 3-тє місце _____
 4-те місце _____
 5-те місце _____
 6-те місце _____
4. Як Ви відноситеся до свого здоров'я? (Підкресліть відповідь, з якою Ви згодні або допишіть свій варіант) .
 а) я здоровий і над цим не замислююся;
 б) я піккуюсь про своє здоров'я;
 в) я інколи хворію, але це більше турбує батьків, аніж мене;
 г) я часто хворію, але це мене не турбує;
 д) мене дуже турбує, що я часто хворію;
 е) інше _____
5. На яких уроках вчителі навчали Вас берегти своє здоров'я? _____
6. Як Ви вважаєте, де на людину діють шкідливі фактори, що можуть привести до захворювань? (Підкресліть.)
 а) вдома;
 б) на роботі;
 в) на прогулянці;
 г) інше _____
7. Що Ви розумієте під виробничим шумом? Як він впливає на стан здоров'я працюючої людини? _____
8. Що Ви розумієте під виробничою вібрацією? Як вона впливає на стан здоров'я працюючої людини? _____
9. Що Ви розумієте під виробничим пилом? Який його вплив на стан здоров'я працюючої людини? _____
10. Прочитайте уважно перераховані нижче професії. Які шкідливі фактори для здоров'я людини, пов'язані з цими професіями, Ви можете назвати?
 а) столяр _____
 б) слюсар _____
 в) тесля _____
 г) токар _____
 д) фрезерувальник _____
 е) електромонтер _____
 є) повар _____
 ж) кулінар _____
 з) швачка _____
 і) ткаля _____
11. Ви бачили, як працює в майстерні свердлильний чи токарний верстат. Які шкідливі фактори для здоров'я людини створюють ці машини? _____
12. Які засоби індивідуального захисту від шкідливих факторів при здійсненні трудових операцій Ви знаєте? _____
13. Якими засобами можна знизити шум при роботі свердлильного та токарного верстатів? _____
14. Яким чином можна знизити кількість пилу при роботі деревообробного верстату? _____
15. Якими засобами індивідуального захисту Ви користуєтесь на уроках трудового навчання? _____
16. Чи наводив приклад вчитель трудового навчання, які існують засоби індивідуального захисту? _____
17. Які заходи безпеки повинен здійснювати учень перед виконанням робіт на уроках трудового навчання? _____
18. Які заходи безпеки повинен здійснити учень по закінченню робіт на заняттях трудового навчання? _____

Одержано редакцією 22.11.2005.

УДК: 371.014

А.І. ВОЙТКО

ПРОФЕСІЙНІ ПРОБИ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ 8 – 9 КЛАСІВ ДО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ.*Резюме:* В статті розкрито зміст і методіку проведення професійних проб у 8 – 9 класах.*Ключові слова:* професійна проба, трудова підготовка, професійне самовизначення.

Мета статті – всебічно розкрити суть професійних проб як основної і дієвої форми професійної активізації і засобу підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії; обґрунтувати суть психолого – педагогічного терміну «професійна проба» і сучасні способи їх класифікації; узагальнити підходи до розробки змісту професійних проб і методіку їх проведення.

Згідно існуючої системи освіти професійне самовизначення припадає на період старшого підліткового віку. Саме в цей час проходить особливо інтенсивно процес самовизначення дорослості, як в фізичному так і в соціальному плані. Законом України «Про освіту», рядом державних документів передбачено, що одним із головних завдань загальноосвітньої школи є забезпечення професійного самовизначення учнів. Міжнародна організація ЮНЕСКО дала свої рекомендації щодо профорієнтаційної роботи:

- 1) людина повинна мати право самостійно вибирати професію без будь якого тиску на неї;
- 2) державі потрібно потурбуватись, щоб забезпечити людині право вільно вибрати професію або приймати рішення, які ведуть до цього;
- 3) всі громадяни, незалежно від раси, віросповідання мають право користуватися послугами профорієнтаційних служб та професійних консультаційних центрів.

Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) [2] ставить перед трудовою підготовкою поряд з формуванням техніко – технологічних і економічних знань, умінь і навичок, необхідних для залучення учнів до проектування і продуктивної праці, активне ознайомлення з професіями та оволодіння певною професією.

Оскільки трудова підготовка носить профорієнтаційну спрямованість, то професійне самовизначення підлітків в основному формується під час реалізації системи трудової підготовки.

В процесі трудової підготовки реалізується визначальний структурний компонент системи професійної орієнтації – професійна активізація, як розвиток інтересів, нахилів, здібностей учнів у різних видах професійної діяльності (реальних чи змодельованих), що передбачає включення їх в активну «пробу сил», або так звані професійні проби, в процесі яких вони отримують реальний досвід початкової праці в обраній сфері діяльності. Як відмічає професор С. Фукуяма, якщо навіть людина знає свої можливості, має уявлення про професію і зробила для себе вибір, вона не може прийняти рішення, чи подобається їй дана робота чи може вона виконувати її вимоги, перш ніж реально не випробує себе в ній [4]. Це і буде професійна проба. Щоб вирішити проблему професійного самовизначення, необхідно провести ряд професійних проб, і спираючись на ранній досвід початкової роботи у вибраній сфері діяльності, людина зможе вибрати ту, в якій її можливості розкриваються найбільш повно.

Період професійного самовизначення у психологічній літературі припадає на старший підлітковий вік (8 – 9 класи). Тому і реалізація професійних проб відбувається саме в старшому підлітковому віці. Протягом цих двох років кожний учень повинен вивчити своє «Я», навчитись виконувати аналіз професій і випробувати свій вибір шляхом виконання професійних проб.

Професійна проба – вид навчально–трудова діяльності учнів, спрямований на перевірку професійно–важливих якостей особистості і її придатності до професії. Професійна проба є найбільш достовірним і заключним етапом у професійному самовизначенні молодої людини. Саме професійна проба виступає дієвим засобом підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії. Цей засіб поглиблює і конкретизує відомості про специфіку окремих видів вибраної праці і здійснює перевірку теоретичної і практичної готовності учнів 8 – 9 класів до виконання обраного виду трудової діяльності. В процесі підготовки і виконання професійних проб учні отримують відомості про загальногосподарське значення обраної професії, відомості з історії її виникнення й розвитку; місце її у відповідній галузі виробництва; зміст професії, техніка, технологія, матеріали, продукція, що її виробляють представники цієї професії; значення загальноосвітньої підготовки для успішного оволодіння професією; умови праці, характерні труднощі, що виникають у працівників цього виду праці; вимоги, що ставить професія до фізичного розвитку, стану здоров'я, здібностей, уваги, пам'яті, швидкості реакції працівника та інше.

Необхідність застосування проектної методики в сучасній шкільній освіті зумовлена очевидними тенденціями освітній системі до повноцінного розвитку особистості учня, його підготовки до реальної діяльності. Адже, у проектній методиці широко використовується принцип (я – фактор), що припускає спрямування всього навчання на особистість учня, на його потреби й інтереси. Проектна методика ґрунтується на особистісно–діяльнісному підході, що означає переорієнтацію всього навчального процесу на постановку і вирішення самими школярами пізнавально – комунікативних і дослідницьких (профорієнтаційних) задач. Це дозволяє розглядати проектне навчання як одну з найбільш продуктивних та інтенсивних методик, що сприяє досягненню високих результатів навченості освіченості особистості.

Розглядаючи проекту методику в контексті особистісно–діяльнісного підходу, варто зазначити, що в центрі навчання перебуває сам школяр, його мотиви, цілі, його неповторний психологічний склад, тобто учень як особистість.

Професійні проби реалізуються через трудове і профільне навчання, продуктивну працю, творчу і винахідницьку діяльність, і саме для забезпечення даного процесу особливу увагу важливо надавати індивідуальній роботі з учнями, необхідно кожному знайти відповідне заняття, яке максимально відповідає його особистим якостям і можливостям. Тому в основу професійних проб покладено проектно – технологічний підхід. І саме перевагами професійних проб є строго індивідуальна можливість кожного учня випробувати себе в професії; відсутність обмеження напрямків діяльності; прямий зв'язок з підготовкою до майбутньої професійної діяльності і вибору життєвого шляху, відсутність жорстких обмежень, що дозволяє рухатись кожному своїм темпом; можливість проводити проби в різних умовах (шкільних, домашніх, виробничих).

Якраз під час професійних проб найбільш повно здійснюється розвиток інтересів і нахилів учнів, активізація діяльності їх до вибору професії, і саме цінним є те, що підлітки включені в цілеспрямовану, професійно-визначальну діяльність на основі проектно-технологічного підходу.

Професійні проби це професійне випробування, в процесі професійних проб учень отримує досвід тієї роботи, яку він вибрав, і пробує визначити, чи відповідає характер даної роботи його здібностям і вмінням. Проба даної професії повинна бути забезпечена в індивідуальному порядку для кожного учня. Якщо навіть учень знає свої можливості, має уяву про професію і зробив для себе вибір, він не може прийняти кінцеве рішення перш ніж реально не випробує себе в ній. Це і буде професійна проба.

В основу професійних проб покладена розроблена Є.О. Клімовим психологічна класифікація професій за предметом, метою, умовами, і знаряддями праці [3]. У професійні проби покладена проектно – технологічна діяльність, як загальне поняття є рушійною силою і умовою суспільного прогресу. Основна мета її забезпечення збереження і неупинний розвиток людського суспільства.

Оскільки професійна проба виступає одним з видів навчально – трудової діяльності школярів, то і відповідає таким положенням:

- кожний вид діяльності стаючи на повному етапі життя людини провідним, в дійсності не є єдиним;
- людина розвивається і збагачується завдяки включенню на кожному етапі онтогенезу в різні сфери діяльності;
- збереження активності особистості у вже освоєних нею видах діяльності сприяє здійсненню інших видів діяльності;
- різні види діяльності взаємозв'язані один з одним.

Психологи вказують на три основні види діяльності людини, що в онтогенезі послідовно відіграють домінуючу роль, а саме: гру, навчання, працю. Серед зазначених видів основним вважається праця. Школярі беруть участь у різних видах діяльності: ігровій, навчально – пізнавальній, ціннісно-орієнтаційній, предметно-перетворювальній, професійно-трудова, соціально-комунікативній. Із впровадженням професійних проб стало новим видом діяльності – проектно – профорієнтаційна діяльність, що містить у собі елементи інших видів діяльності. Термін «проект» (projectio) у перекладі з латинської означає «кинутий вперед задум». В Українському радянському енциклопедичному словнику трактується проект, як прототип, ідеальний образ передбачуваного або можливого об'єкта, стан; в деяких випадках – план, задум будь – якої дії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія. Видання місійного товариства "Нове життя України". – К.: Україна. 1932. – 1252с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). Схвалена Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993р. №696 // Освіта. – 1993р. – №44 – 45 – 46, грудень.
3. Клімов Є.А. Как выбрать профессию. – К.: Просвещение, 1990. – 159с.
4. Фукуяма С. теоретические основы профессиональной ориентации. – М.: 1996г. – 245с.
5. Янцур М.С. Войтко А.І. Професійна активізація молоді на основі професійних проб. – Рівне: МПУ ДЦЗ, МОУ РДПІ.1996. – 55с.

Резюме. В статье раскрыто содержание и методика проведения профессиональных проб у 8 – 9 классах.

Ключевые слова: профессиональная проба, трудовая подготовка, профессиональное самоопределение.

The summary. The article deals with the contents and methods of professional attempt in the lights and ninths forms.

Key words: professional attempt, labor preparation, professional self identification.

Одержано редакцією 18.10.2005.

УДК: 371. 013. 77

О.М. САУХ

ОСОБИСТІСНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Резюме: в статті розглядаються проблеми та психологічні критерії професійного самовизначення молоді.

Ключові слова: психологічні критерії, професійне самовизначення, професійні інтереси, наміри.

Вибір професії – це той відповідальний крок, який здійснений на основі оцінки своїх індивідуальних особливостей і можливостей, в тому числі і здібностей: творчих (актор, художник, конструктор, скульптор) або із темпом перебігу реакцій, нервово – психічною усталеністю (оператор, водій), співвіднесення їх з вимогами обираємої професії, являє собою процес професійного самовизначення. Тобто під професійним самовизначенням розуміють самопізнання та об'єктивну оцінку особою власних індивідуальних особливостей, зіставлення своїх професійно важливих якостей і можливостей з вимогами, необхідними для оволодіння конкретною професією.

З М І С Т

<i>Постоловський Р.М.</i> До двадцятиріччя кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки.....	3
<i>Янцур М.С.</i> Перспективи реформування трудової підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів	4
<i>Кирильчук Ю.В.</i> Проблеми підготовки вчителя освітньої галузі „Технологія”	10
<i>Мегем Є.І.</i> Визначення компонентів системи методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з проектно-технологічної діяльності	13
<i>Разумна Г.І.</i> Навчальний предмет як засіб естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання	17
<i>Тюска В.Б.</i> Проблема творчості майбутнього педагога у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	20
<i>Шутяк В.Г.</i> Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні молодших школярів	23
<i>Літковець О.Д.</i> Психолого-педагогічні умови формування графічних вмінь в учнів початкових класів	29
<i>Кашуба О. М.</i> Організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття й передачі інформації у початкових школах Німеччини.....	34
<i>Хоронжевський О.М, Янцур М.С.</i> Сформованість знань з культури праці та гігієнічної культури в учнів основної школи.....	38
<i>Войтко А.І.</i> Професійні проби як засіб підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії.....	43
<i>Саух О.М.</i> Особистісні умови професійного самовизначення.....	45
<i>Ковальська Н.М.</i> До проблеми формування готовності старшокласників до свідомого вибору професії в сфері менеджменту	51
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р.</i> Професійна спрямованість учнів 9-х класів північно-західного регіону України.....	54
<i>Парховнюк Г. О., Сингаївський Д.В.</i> Формування готовності до професійної діяльності старшокласників з використанням дидактичного комп’ютерного середовища.....	60
<i>Шкворець О.В.</i> Особливості використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу.....	62
<i>Янцур М.С., Симонович Н.В.</i> Індивідуалізація процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі диференційованих завдань	65
<i>Фещук Ю.В.</i> Шляхи розвитку просторового мислення студентів за допомогою комп’ютерної графіки	69
<i>Войтко А.І.</i> Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи з учнями в процесі педагогічної практики.....	71
<i>Бордюк Н.А., Бордюк М.А.</i> Педагогічні особливості вивчення фундаментальних дисциплін студентами спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання” в умовах нового освітнього простору	73
<i>Дем’яненко Т.П.</i> Шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.....	77
<i>Пшеничний В.В.</i> Методика навчання студентів розробці конструкторської документації за монопроекцією	80
<i>Федчишин Н.О.</i> Виховуюче навчання в контексті педагогічної теорії І.Ф. Гербарта	81
<i>Васильченко Г.Ю.</i> Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищих педагогічних навчальних закладах	84
<i>Носова І.О.</i> Деякі аспекти професійної адаптації майбутніх вчителів трудового навчання.....	88
<i>Парасюк І.А.</i> Проблеми національно-громадянського виховання студентів	91
<i>Петрук Є.О.</i> Педагогічні коледжі технічного спрямування та стан графічної підготовки в них	95
<i>Козяр М.М.</i> Шляхи вдосконалення графічної освіти студентів в умовах застосування інформаційних технологій	98
<i>Мазурок В.Г.</i> Педагогічні умови формування в студентів системи понять еколого-економічного змісту	103
<i>Набочук Ю.К., Павлова Н.С.</i> Управління розумовою діяльністю школярів на уроках інформатики	112
<i>Білинська В.Л.</i> Роль шкільного садівництва і городництва в навчально-виховному процесі початку ХХ століття	116
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні ідеї та досвід М.І. Різоля в контексті розвитку українського баянного мистецтва	120
<i>Герасименко О.А.</i> Освітні заклади на Волині XVI – XVIII століть	125
<i>Маццишина З.А.</i> Виховні аспекти декоративно-прикладного мистецтва в педагогічній думці України початку ХХ століття.....	128
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний принцип системності.	132
<i>Відомості про авторів</i>	136

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Лазарчук В.В., Зброжек Д.Г.

Здано до набору 12.11.2005 р. Підписано до друку 30.12.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,18. Обл. вид. арк. 21,49. Замовлення № 13/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.** Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20